

A Varsói Szerződés évfordulóján

Csaknem hatmillió katonát számlál a NATO. Ennek a széles agresszív csoportosulásnak a szervezője és fő ereje az Egyesült Államok: az a nagyhatalom, amely egy másik kontinensen, Délkelet-Ázsiában agressziót követ el. A NATO európai erőinek gerince a 12 szárazföldi hadosztállal, köztük 3 harcokcsiz hadosztállal rendelkező Bundeswehr.

Amikor létrehozták a NATO-t, a Szovjetunió és vele együtt a többi szocialista ország végtelen önmérsékletet tanúsítva megelégedett azzal, hogy felhívja a világ figyelmét az agresszív nyugati katonai blokk léteben rejlő veszélyekre, különösen pedig arra, hogy az Egyesült Államok e katonai szövetségén belül fokozatosan visszacsémpézi a nyugatnémet militarizmust Európa színpadára. De amikor 1955-ben ez formailag meg is történt — vagyis, amikor az NSZK a NATO teljes jogú tagja lett — a szocialista országoknak is meg kellett alakítaniuk a maguk katonai szövetségét, amely méltó ellenérőt képvisel a kontinensünk biztonságát fenyegető nyugati tényezőkkel szemben.

Sohasem titkoltuk, hogy e kényszer hatására jött létre a Varsói Szerződés, s hogyha tehetnénk, ha e kényszerítő okok megszűnének, akkor katonai tömbünket feloszlattuk. Bár paradoxon hangzik, de való igaz, hogy a szocialista országok a Varsói Szerződés fennállásának 14 esztendeje alatt szüntelenül olyan politikát folytattak, amelynek célja: Európa katonai tömbökre szakadtságát megszüntetni. A Szovjetunió kezdettől fogva a fegyverzet csökkentését, a háború maradványainak felszámolását javasolta a nyugati hatalmaknak. A mostani — a hét szocialista ország által közösen megfogalmazott — budapesti javaslat lényege pedig az, hogy összeurópai értekezlet üljön össze, melyen szabadon részt vehetne kontinensünk bármely állama, azzal a céllal, hogy számoljunk fel a háború maradványait, rendezzük a vitás kérdéseket, szüntessünk meg mindenféle konfrontációt Európa földjén.

Természetesen tisztában vagyunk azzal, hogy egy ilyen értekezlet megtartásának az előfeltételei nem jönnek létre egyik napról a másikra. Tisztában vagyunk azzal, hogy a Varsói Szerződés — amelynek ma 14. születésnapjára emlékezünk — változatlanul a szocialista országok biztonságának záloga; ezt a szerződést erősíteni, katonai szervezetét állandóan tökéletesíteni — valamilyen tagország internacionalista, s egyben nemzeti kötelessége. De ugyanilyen kötelességünknek érezzük küzdeni azért, hogy az európai problémák a tárgyalóasztalok mellett nyerjenek megoldást, minden érdekelt részvételével; küzdeni azért, hogy egy mindenkit kielégítő biztonsági rendszer váltsa majd fel Európában a katonai tömbök szerepét.

Washingtoni tanácskozások a vietnami helyzetről

● Washington—Saigon (MTI, AFP, UPI)

A párizsi tárgyalások körül és a vietnami hadszíntéren tapasztalható fokozott tevékenységgel párhuzamosan megélénkült aktivitás tapasztalható Washingtonban is. Alig hagyta el az elnöki rezidenciát Abrams tábornok, a Dél-Vietnamban állomásozó amerikai csapatok főparancsnoka, újabb hírt röptettek világgá a hírügynökségek: a Fehér Ház hivatalos közleményben jelentette be, hogy Washingtonba rendelték Henry Cabot Lodge-ot, a Párizsban tárgyaló amerikai delegáció vezetőjét.

Ha ehhez hozzáadjuk azt a minden jel szerint mesterségesen is felfokozott érdeklődést, amely az Egyesült Államokban Nixon beszédét megelőzte, úgy tűnik: a hadszíntéri és a párizsi fejlemények arra kényszerítették Nixon elnököt, hogy valóban tegyen valamit végre a békés rendezésért, vagy legalábbis tegyen úgy, mintha — választási ígéretéhez hiven — erőfeszítéseket tenne ebben az irányban. Hogy a két verzió közül melyikhez folyamodott az elnök, azt csak

Nixon elnök hétfőn megbeszélést folytatott Abrams tábornokkal és Laird hadügyminiszterrel a vietnami kérdésről.

később, beszéde gondos elemzése után tudjuk megállapítani. Egyelőre csak annyi bizonyos, hogy két ilyen illusztris személyiség, mint Abrams és Lodge látogatása vajdó hegyeket akar érzékelteni Washingtonban — más kérdés az, nem szülnék-e egeret ezek a nagyönis látványosan vajdó hegyek?

A legfrissebb dél-vietnami hadjelentések szerint a hazafias erők hétfő éjszakai és keddi reggeli támadásaik során a Tan Son Nhut amerikai óriás-légitámaszpont elleni rakétatámadás mellett erős tűz alá vették mind a négy Dél-Vietnamban állomásozó amerikai gyalogos hadosztály főhadiszállását. Az amerikai közlemények szerint a legutóbbi 24 órában a harcokban 93 amerikai katonavesztette életét, 401 megsebesült.

Pompidou — Poher párviadal lesz?

● Párizs (MTI)

A francia polgári lapok többsége Alain Poher jelölése után biztosra veszi, hogy a választás második fordulójában Pompidou—Poher párviadalra kerül sor. Ezt a feltevést meg is erősítette az IFOP francia közvéleménykutató intézet keddi délelőtti nyilvánosságra hozott közvéleménykutatásának eredménye, amelyet a France-Soir közölt. Eszerint a választás június elseji első fordulójában az első két helyet Georges Pompidou volt miniszterelnök és Alain Poher foglalja el, Georges Pompidou némi előnyével. A második fordulóban viszont — a közvéleménykutatás szerint, Poher a baloldali szavazatok segítségével — megnyeri az elnökválasztási küzdelmet Pompidouval szemben.

René Andrieu írja az L'Humanité keddi számának vezércikkében: Poher jelölése után az a paradox helyzet alakult ki, hogy semmi elmentmondás nem fedezhető fel a gaullista és a centrista jelölt programja között, olyannyira, hogy Pompidou nyugodtan kijelenthetné: „Poher átvette az én programomat”.

Árrendezés Csehszlovákiában

● Prága (CTK)

Csehszlovákiában kedden hivatalosan bejelentették a május 14-i hatállyal érvénybe lépő ármódosításokat.

A többi között 41 százalékkal emelik a húskonzervek, 34 százalékkal a konzerv- és fagyaszított termékek, 39 százalékkal a kávé, 11 százalékkal a cukrász-készítmények, 19 százalékkal pedig egyes külföldi behozott cigarettaféleségek árát. Az iparcikkek közül 42 százalékkal drágulnak a vászonneműk, 18 százalékkal

az ágyneműk, 11 százalékkal a fabútorok, 16 százalékkal a varrógépek stb. Ugyanakkor bizonyos termékek árát leszállítják, így például 3–23 százalékkal csökkentik egyes ipari cikkek, mint például motorkerékpárok, tisztítószerek, műanyag-ruhák, cipők, kötött áruk stb. árát.

Mint a kiadott közlemény megállapítja, a kiskereskedelmi áraknak ez a rendezése része az általános gazdasági reformnak.

Rádiótelex

Bécs

Az Osztrák és a Francia Kommunista Párt üdvözi a kommunista és munkáspártok moszkvai konferenciáját, minden tőle telhetőt megtesz, hogy a tanácskozás eredményesen előmozdítsa a nemzetközi kommunista mozgalom megerősítését — mondja a két pártnak a napokban Bécsben tartott tanácskozásairól kiadott közlemény.

Moszkva

Leonyid Brezsnyev, az SZKP Központi Bizottságának főtájkára kedden fogadta Marinescu román nagykövetet. A szívélyes légkörű találkozóra a nagykövet kérésére került sor.

Bonn

Kiesinger nyugatnémet kancellár július 22—23-án hivatalos látogatásra az Egyesült Államokba utazik.

Moszkva

A Szovjetunióban kedden felbocsátották a Kozmosz—281 jelzésű mesterséges holdat. A szputnyik fedélzetén elhelyezett berendezések segítségével a korábban nyilvánosságra hozott programnak megfelelően folytatják a világűr kutatását.

Washington

Megkezdődött az Apollo—10 amerikai űrhajó rajtjának végleges előkészítése a Cape Kennedy-i kilővölyben. A terv szerint az új űrhajó vasárnap indul útjára, amelynek során a Hold közvetlen közelébe jut és ott próbálja ki a Holdra szálló Lunar Module működését. Az űrhajó hordozórakétája a legutóbbi ellenőrzések során kisebb zavarokat mutatott és az üzemanyag egy része elfogyt belőle, de a technikai szakértők szerint az üzemzavart sikerült kiküszöbölni.

Prága

A csehszlovák közbiztonsági szervek Prágában május 7 és 11 között hatvan személyt tartóztattak le, akiket tetten érték, amint meggyalázták a felszabadulás 24. évfordulója alkalmából kitűzött szovjet állami lobogókat.

Washington

Ralph Abertnathy, az amerikai szegények mozgalma vezetője kedden, Nixon elnök meghívására az elnök Ezek között szerepel az új városi problémákkal foglalkozó tanácsadó bizottságának ülésén ismertette a mozgalom követeléseit. Az ülésen a kormány több tagja is jelen volt. A keddi tanácskozás a mozgalom vezetői 10 pontban foglalták össze a legsürgősebb tennivalókat. munkaalkalmak megerősítése a nyomorgó amerikaiak számára, a szociális segélyek felemelése és a lakásnyomor felszámolása.

VESELYES VÁLLALKOZÁS. A világsajtó — mint jelentettük — sokat foglalkozik a híres Heyerdahl-expedícióval, amely papiruszcónakon szeli át az óceánt. A nem veszélytelen vállalkozásnak szovjet tagja is lesz. Képünkön: Jurij Szenkovic orvos, aki gyakorlati utazó — már egy esztendőt töltött az Antarktiszon.

Az 1919-es proletárdiktatúra Szegeden

A proletárforradalom

Udvardi János, a KMP szegedi szervezetének titkára hozta Szegedre. Udvardi még aznap éjjel megérkezett a fővárosból az egyesült párt vezetőségének azon megbízásával, hogy Szegeden alakítson végrehajtó bizottságot, és örködjön azon, hogy az ügyintézés a Forradalmi Kormányzótanács rendeletei szerint történjék. Teljhatalmú politikai biztosként érkezett tehát vissza a városba. Március 22-én délelőtti összehívta a kommunista, a szociáldemokrata párt helyi szervezetének megbízottait és a katonai bizalmi férfiakat. Az ülésen kimondották a két munkáspárt egyesülését, összeállították a 34 tagú forradalmi intézőbizottságot és megválasztották annak elnökségét, a 3 tagú direktóriumot. A direktórium tagjai Udvardi János mellett a szociáldemokrata Cibula Antal és Wallisch Kálmán lettek. A kommunisták és szociáldemokraták részvétele a forradalmi igazgatási szervekben azt mutatja, hogy a szegedi proletariátus is a munkásegység jegyében kezdte meg a hatalom gyakorlását. Az igazgatási szervekben a munkásoké volt a döntő szó, ami kifejezte, hogy a munkások fővárosi győzelme nyomán Szegeden is valóban a **proletárok osztálya** vette kezébe a hatalmat. A Klauzál téren, egy rögtönzött négyülésen bejelentették a proletárdiktatúra kikiáltását, amit a tömeg „harsogó éljenzéssel” fogadott. A szegedi dolgozók tehát már a legelső órákban nagy lelkesedéssel juttatták kifejezésre, hogy magukénak vallják a munkáshatalmat.

A felszabadulás felett érzett örömtől lelkes tömeg tüntetésével egyidejűleg a bukott rendszer jellegzetes képviselői — számfűzésből, pozícióik megtartása céljából — megjelentek a direktórium előtt. Március 21. előtt még az őszirózsás forradalmat is elítélték, a kommunisták elleni terrorral különösen egyetértettek, most minderről „megfelekedve”, a legcsekélyebb morális gatlás nélkül felajánlották szolgálataikat a proletárdiktatúrának. Március 22-én délelőtti megjelent a városházán például

Tirts Béla csendőrnagy, két másik csendőrtiszt társaságába, rangjelzés nélkül és bejelentették csatlakozásukat a csendőrség nevében. Udvardinak ezalkalommal is kifejezésre juttatott bizalmatlansága a csendőrök iránt mindenképp indokolt volt. Ezt igazolja, hogy ugyanezek a csendőrök később a szegedi ellenforradalmi kormány fehér terrorjának megvalósítói közé tartoztak. Nincs ok tehát annak feltételezésére, hogy nép- és forradalomellenességüket a csatlakozás bejelentésekor feladták volna.

A **proletárforradalom Szegeden sajátos történelmi viszonyok között győzött.** A város 1918. december végétől francia katonaság megszállása alatt volt. Az 1918. november 13-i belgrádi katonai konvenció jogot adott antant (elsősorban a francia) csapatoknak arra, hogy az ország egyes, stratégiaileg fontos pontjait megszállhassák. A katonai megszállás forma szerint a november 3-i fegyverszüneti szerződés betartásának ellenőrzését biztosította, le olyan szerepe is volt, hogy akadályozza a „bolsevik befolyás” terjedését és elősegítse a francia politikai, gazdasági befolyást Európa középső részén. Szeged burzsoázija és összes reakciós elemei, élén a katolikus klérussal, lelkesen üdvözölte a francia katonaságot. Zadravec István alsóvárosi ferences házfőnök fogalmazta meg legvilágosabban a kizsákmányolók reményeit: abban bíztak, hogy „a kommunizmus... megállítására engedte meg a Gondviselés Szeged megszállását”. A franciák azonban a proletárforradalom győzelme előtt nem avatkoztak a városban folyó politikai harcokba, nem befolyásolták a politikai fejleményeket. A proletárforradalom szegedi vezetőinek azonban számolniuk kellett azzal a ténnyel, hogy a megszálló katonaság burzsoáz vezetői alatt álló, imperialista hadsereg, amely ellensége a munkáshatalomnak. Március 22-i csapatmozdulataik arra utaltak, hogy északra el akarták vágni Szegedet. Ennek megakadályozását szolgálta az a támadás, amelyet Zarecsnik János vezetésével kommunista katonák intéztek március 22-én, a déli órákban a rókusi állomás francia őrsége ellen. Az őrséget lefegy-

vezették. Egy másik alakulat pedig — géppuskatűz támogatással — megrohanta a Csillag-börtönt őrző franciáktól abból a célból, hogy kiszabadítsa az ott fogva tartott forradalmárokat. A franciák is géppuskatűzzel válaszoltak; lövöldözésüknek két polgári személy is áldozatul esett. E támadások megtorlásaként a franciák még azon a napon számos személyt le-tartóztattak. (Köztük volt a jelentős fegyveres erővel rendelkező Neuberger Frigyes is.) Emellett őrzőjáratokat rendeltek ki, a város egyes helyein, pl. az alsóvárosi templom földműves utcai sarkán, lövészárkot ástak, géppuskát és kisebb kaliberű ágyút állítottak fel. A Munkástanács esti ülésén nagyon is helyén való volt tehát Udvardi János figyelmeztetése. Rámutatott többek között az ellenforradalom igen nagy veszélyére és felhívta a munkásokat és katonákat a proletárhatalom védelmére.

A franciák már ezen a napon megkezdtek Szegeden tartózkodó csapataik erősítését. Az addig mindössze néhány ezer főnyi katonaságot pár nap alatt mintegy 12—15 000 főre növelték. Ez előfeltétele volt, hogy eredményesen léphessenek fel Szegednek a Tanácsköztársaságtól való elszakítása érdekében és ne érje őket a március 22-ihez hasonló kudarc. Városkormányzóságot is szerveztek, amelynek feladatát kifejezetten a politikai ügyek irányítása. Előre Betrix ezredes került, aki Szegedre érkezése után nyomban tárgyalásokba kezdett a direktóriummal. Célja egyelőre csak az volt, hogy elérje a direktórium rendelkezésére álló fegyverek számának csökkentését. A tárgyalások úgy végződtek, hogy a franciák bevonták utcai járőreiket, ágyúparkukat Újszegedre vontatták (de a város lövetésére készen állították fel), Neuberget pedig szabadon engedték, azzal a feltétellel, hogy embereivel elhagyja Szegedet. A volt városparancsnok ennek megfelelően március 24-én tengerészeivel eltávozott a városból.

Miközben folytak a tárgyalások a franciákkal, az **intéző bizottság és a direktórium egy sereg forradalmi intézkedést tett.** A március 23-án megjelent „Szeged város népéhez” c. kiáltvány tudatta a proletárforradalom győzelmét és vázolta azokat a feladatokat, amelyeket a proletárhatalom helyi szervei legelőször akarnak megoldani. (Az ellenforradalom és a rémhírterjesztők elleni harc, a közellátás biztosítása, az áruszóra letörése, a rend, fegyvelm fenntartása.) A munkásság és katonaság